

Яцишин А., Коваленко В. Формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах сім'ї з використанням web-орієнтованих і мультимедійних технологій / Сімейна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 квітня 2018 р., м. Київ) / [Ред. кол. І. Г. Губеладзе та ін.] – К., 2018. – 180 с. – режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710608>.

Яцишин Анна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
в.о. заступника директора з наукової роботи,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
м. Київ,
Коваленко Валентина,
молодший науковий співробітник,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
м. Київ

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СІМ'Ї З ВИКОРИСТАННЯМ WEB-ОРІЄНТОВАНИХ І МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У молодшому шкільному віці закладається фундамент моральної поведінки, починає формуватися характер дитини. Саме з власної сім'ї дитина виносить у доросле життя перші уявлення про морально-людські цінності, норми поведінки, характер взаємовідносин між людьми. У сім'ї діти наслідують близьких, орієнтуються на їхні соціальні та моральні установки. Психологічна зрілість батьків, їхні ідеали, досвід соціального спілкування найчастіше мають вирішальне значення у розвитку дитини [5].

Зімакова Л.В. під «моделлю соціальної дії» описує зразок, варіант соціальної взаємодії, що може мати як позитивний, так і негативний характер, оскільки суспільне життя має багато прикладів (негативних) вчинків людей, їх наслідків, з якими ми знайомимося і з якими вчимося жити [2]. Тому, важливо показати дітям (уривки з мультфільмів, чи фільмів) різні моделі соціальної дії, і зробити обговорення їх наслідків для дитини чи суспільства, це сприятиме формуванню соціальної компетентності дитини.

Розглянемо соціальну компетентність як одну із ключових компетентностей молодших школярів. Калініна Н.В. зазначає, що дитина на кожному кроці

зтикається з проблемами і долає їх по-різному. Хтось отримує душевні каліцтва і стає дезадаптованим, хтось – конструктивно їх долає і отримує стимул подальшого розвитку. Саме оволодіння практичними навичками конструктивної поведінки у важких ситуаціях робить особистість невразливою і з високим рівнем адаптації до певних умов. Тому, важливо, щоб діти вміли адекватно ставитися до труднощів та навчалися без шкоди для свого здоров'я справлятися з цими ситуаціями [3]. Проценко О.В. наголошує, що процес формування й розвитку особистості учня в молодшому шкільному віці характеризується інтенсивним розвитком соціальних відносин, змінами соціальних ролей і функцій з подальшим розширенням соціально-моральних взаємодій дітей з навколишнім соціумом, динамічністю соціальних уявлень, особливим ставленням до світу. Саме ці зміни є основними засадами організації процесу формування їх соціальної компетентності [8]. Також, формування соціальної компетентності молодших школярів відбувається під впливом різних чинників: політичних, релігійних, громадських, сімейних, побутових та ін. Наразі, в умовах сучасного інформаційного простору соціальна компетентність молодших школярів формується у процесі навчання, у родині, колі друзів, під впливом засобів масового інформування і комунікації та ін. Також, на формування соціальної компетентності молодших школярів впливають мобільні телефони, телебачення, Інтернет простір (web-ресурси: web-сайти, web-канали, соціальні мережі тощо) та все, що в ньому розміщено [4].

У дослідженні Тадаєвої А.В. виділено чинники, що впливають на медіасоціалізацію молодших школярів у сучасному інформаційному просторі: сім'я, територіальна громада і заклад освіти. Саме сім'я має беззаперечний вплив на соціалізацію учня початкової школи, адже у сім'ї створюється специфічне її соціокультурному рівню інформаційне середовище і відбувається первинне долучення до соціуму. Якщо учень має особистий мобільний телефон чи планшет, відповідно він уміє ними користуватися та має навички взаємодії з іншими в інформаційному просторі. Якщо батьки є активними користувачами медіа, то учні з таких сімей більш медіасоціалізовані, ніж у родинях з негативним ставленням до ІКТ [9, с. 67].

Нині, значний вплив на формування соціальної компетентності молодших школярів мають засоби масового інформування і комунікації. Велику популярність сьогодні мають телевізійні та Інтернет канали, що постійно транслюють мультиплікаційні фільми. Батькам зручно, увімкнути один мультиплікаційний канал, зайнявши дитину на певний проміжок часу для вирішення своїх справ, не замислюючись над тим, який вплив вони здійснюють на дитину [4]. Результати численних досліджень доводять, що не всі батьки відповідально ставляться до відбору медіа-продукції, яку переглядають їхні діти, розуміючи, що, на жаль, далеко не кожний мультфільм у сучасному медіа-просторі може позитивно впливати на культурну соціалізованість та моральну свідомість дитини [1]. Також, вважаємо, що проблема формування соціальної компетентності молодших школярів взаємопов'язана із завданнями розвитку медіа-компетентності учнів.

У сучасних умовах дитина з наймолодшого віку зазнає різних впливів через найближчих осіб, а також усе частіше через мультимедіа, що заповнюють її життєвий простір. Медіа стали органічним елементом життя родини, підпорядкувавши своїм закономірностям її побут, організацію й функціонування. Сімейне середовище змінюється через участь у ньому нових електронних медіа, мультимедіа. Контакт із ними в родині розпочинається рано і триває впродовж усього життя людини. Електронні медіа, телебачення, Інтернет, мобільний телефон створюють нереальну картину світу, що конкурує з реальним світом [6].

Розглянемо особливості застосування web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку в умовах сім'ї. Одним з авторів (Коваленко В.В.) даної публікації, було розроблено і проведено опитування серед батьків (родичів) молодших школярів. Для реалізації цього завдання, розробили анкету, що складалася з 7 запитань. У опитуванні взяло участь 50 осіб з різних міст (Київ, Івано-Франківськ, Львів, Полтава). До прикладу, наведемо кілька запитань і отримані відповіді на них. На запитання «Чи використовуєте Ви мультимедійні технології у вихованні своєї дитини (молодшого школяра)?» 50% опитаних, зазначили, що використовують

мультимедійні технології у вихованні своєї дитини. На запитання «Чи критично Ви добираєте мультимедійні технології для Вашої дитини (молодшого школяра) ігри, соціальні мережі, мультфільми, фільми, серіали, електронні енциклопедії, відео уроки, новини, розважальні шоу та ін.?» 60% відповіло, що критично добирають мультимедійні технології (ігри, соціальні мережі, мультфільми, фільми, серіали, електронні енциклопедії, відео уроки, новини, розважальні шоу та ін.) для своєї дитини. На запитання «З якою метою Ви використовуєте мультимедійні технології?» 60% опитаних використовують мультимедійні технології як винагороду за виконану роботу (за успіхи у навчанні, виконане домашнє завдання, виконання побутових обов'язків); 30% опитаних застосовують мультимедійні технології для підготовки шкільних завдань, проектів і 5% зазначили, що застосовують мультимедійні технології для розвитку творчих здібностей дитини (відео урок, розважальні шоу). Зроблено висновок про те, що більшість батьків/опікунів, на кілька питань, «прикрасили» свої відповіді, оскільки вважають що їх дитина «ідеальна», і не хочуть помічати явних проблем дитини з її поведінкою та налагодженням соціальних контактів. У ході бесід було зрозуміло, що значна частина опитаних не виконує критичний добір ігор, мультфільмів, фільмів, серіалів, відео уроків, розважальних шоу та не задумуються, який вплив вони здійснюється на їх дитину, та не дозують час проведений їх дитиною переглядаючи телебачення та в мережі Інтернет. І лише незначна кількість батьків цілеспрямовано здійснює формування соціальної компетентності своїх дітей, також, батьки виявили бажання отримувати спеціальну інформацію та матеріали щодо різних аспектів використання web-орієнтованих та мультимедійних технології у формуванні соціальної компетентності своїх дітей [7]. Тому, нами рекомендовано для формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах сім'ї використовувати матеріали, що розміщені на авторському електронному ресурсі «Сайт для педагогічних працівників і батьків молодших школярів» (режим доступу: <http://www.teach-help.com.ua>), що спрямований на інформаційно-методичне забезпечення процесу формування соціальної компетентності молодших

школярів. На сайті рис. 1 є кілька розділів: «Головна» - розмішені відомості про призначення сайту та його розробників; «Мультфільми»; «Презентації» - розміщено мультимедійні презентації створені авторами сайту; «Вправи» - розміщено кілька вправ; «Публікації» - розміщено авторські публікації і рекомендації; «Тренінгові заняття» - розміщено авторський тренінговий курс. Для зручності у пошуку матеріалів створено такі категорії «Подолання агресивної поведінки молодших школярів», «Робота з емоціями і почуттями молодших школярів», «Захоплення молодших школярів», «Дружні стосунки в колективі молодших школярів», «Сім'я найцінніший скарб».

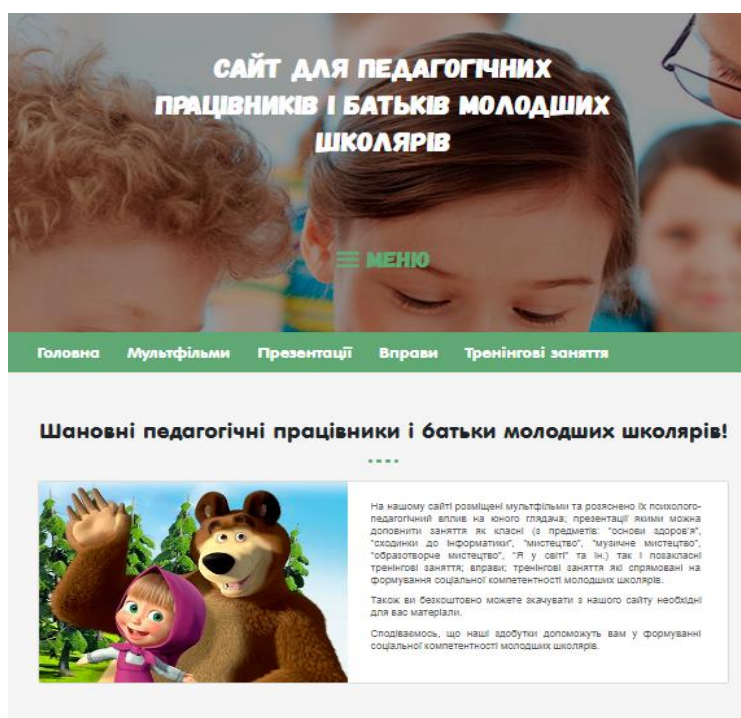

Рис. 1. Головна сторінка авторського сайту

Список використаних джерел

1. Абраменко Н. Ю. Роль психолого-педагогической поддержки в процессе становления социальной компетентности школьника. Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. 2011. № 23. С. 124-128.
2. Зімакова Л. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціалізації учнів засобами театрального мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2004. 24 с.
3. Калинина Н. В. Социальная компетентность младшего школьника: формирование конструктивных поведенческих стратегий. Известия Саратовского университета. Новая серия : Акмеология образования. Психология развития. 2008. Т. 2. № 3-4. С. 7-13.
4. Коваленко В. В. Формування соціальної компетентності молодших школярів в умовах сучасного інформаційного простору. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. № 6 (37). С. 37-40.
5. Колупаева А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ, 2011. 274 с.

6. Кучай О. В. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у вищих навчальних закладах Польщі / за ред. А. І. Кузьмінського. Черкаси, 2014. 361 с.

7. Лещенко М. П., Коваленко В. В. Використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів : результати дослідження : [Електронний ресурс] зб. матеріал. Всеукр. науково-практ. конф. молодих учених «Наукова молодь-2017» ; заг ред. Спіріна О. М. Київ, 2017. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua>.

8. Проценко О. В. Соціальна компетентність молодших школярів як предмет наукових досліджень. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя, 2014. Вип. 35 (88). С. 451-457.

9. Тадаєва А. В. Соціально-педагогічний супровід соціалізації молодших школярів в сучасному інформаційному просторі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 – соціальна педагогіка / Харківська державна академія культури. Харків, 2016. 258 с.